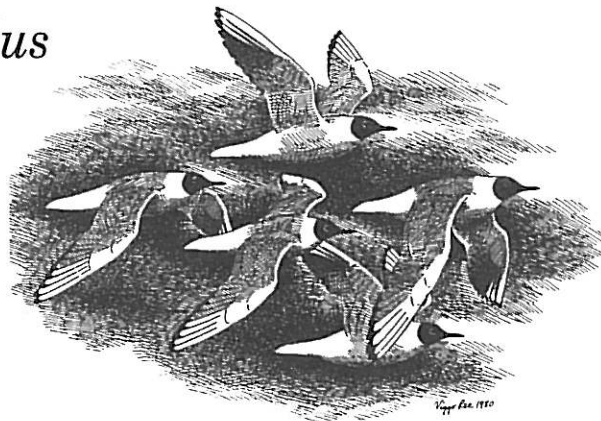

Hettemåke *Larus ridibundus*

Global utbredelse

Hettemåken er en palearktisk art med hekkeutbredelse over store deler av Europa og Asia. Den har siden forrige århundre utvidet utbredelsesområdet betydelig i Nord-Europa, og har fast utbredelse fra Island, Storbritannia og Frankrike i vest gjennom Mellom-Europa, Skandinavia og Russland østover til Stillehavet. Den er de siste par tiåra også funnet hekkende i Grønland og på New Foundland i Canada.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Det første funnet av hekkende hettemåker i Norge ble gjort i 1867, da ett par hekket på Jæren. Fra 1880 har arten hekket fast på Jæren. Det neste området som ble kolonisert var Trøndelag, hvor arten har forekommet flere steder rundt Trondheimsfjorden siden begynnelsen av dette århundre. De første hekkefunnene på Østlandet ble først gjort på 1920-tallet. Haftorn (1971) oppgir at utbredelsen i Norge da hovedsakelig var begrenset til tre områder: Jæren, Trøndelag og områdene rundt Oslofjorden med en utløper nordover til Mjøstraktene. Utenom disse områdene var det fram til 1970 bare gjort spredte hekkefunn (1-2 par hvert sted) rundt om i landet, med unntak av et par kolonier på Sunnmøre og en i Nordland.

Atlas-kartet viser at hettemåken har spredt seg betydelig siden 1971. Spredningen er spesielt markert i indre deler av Øst-Norge. Den har videre spredt seg langs kysten av Agder-fylkene, hvor den tidligere bare forekom på Lista (Olsen 1977). I Rogaland har den spredt seg videre utover fra Jæren til store deler av Ryfylke og Nord-Rogaland, og betydelig ekspansjon kan også konstateres i Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og i Trøndelagsfylkene. I Nord-Norge forekommer hettemåken fremdeles mer spredt, og selv om det også i de nordlige fylkene kan noteres forekomst på flere nye lokaliteter, synes ekspansjonen å være noe mer beskjeden der.

De tradisjonelle hekkekolonietene til norske hettemåker har vært myr- og sumpområder ved ferskvann, særlig grunne, næringsrike innsjøer i lavlandet. Etter hvert som den har spredt seg til nye områder, har den også tatt i bruk hekkeplasser ved våtmarksområder opp mot fjellet, og på øyer og holmer i skjærgården. I Østfold har det blitt observert en flytting av tyngdepunktet fra ferskvannslokaliteter til skjærgården (Hanssen 1982).

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Etter at det første hekkende paret ble registrert på Jæren i 1867, var det utover i siste del av forrige århundre bare noen få par som hekket på Jæren. I 1919 ble det talt 70 par i en koloni ved Orrevatnet, og på midten av 1950-tallet hadde bestanden steget til godt og vel 1700 par. I 1960 var bestanden på Jæren anslagsvis 2500 par, og en omfattende hettemåketelling i Rogaland 1975 viste at bestanden på Jæren hadde kommet opp i ca. 9500 par og 100-150 par på Karmøy (Eldøy 1976). Tilsvarende bestandsopptellinger mangler fra de øvrige norske hovedutbredelsesområdene på 1970-tallet, men både i Trøndelag og i Oslofjordområdet var det på denne tida flere kolonier med fra noen hundre til opp mot et par tusen hekkende par, slik at den samlede bestanden i Norge trolig lå på om lag 15.000 par på midten av 1970-tallet (Isenmann 1976).

Den samlede norske hettemåkebestanden antas nå å være på 20.000-30.000 par. I våre naboland Finland, Sverige og Danmark er det i løpet av 1980-tallet registrert en klar tilbakegang i bestanden av hettemåke (Koskimies 1992). Det er mer uklart hvordan bestandsutviklingen har vært i Norge i løpet av de siste åra, men nedgangen i våre naboland kan gi grunnlag for mistanke om bestandsnedgang også i Norge. Selv om spredningen til nye områder i vårt land kan tyde på en fortsatt bestandsøkning, har noen av de store koloniene fra 1970-tallet både på Jæren (Eldøy 1988), i Oslofjordområdet og i Trøndelag forsvunnet eller blitt kraftig redusert i størrelse i løpet av de siste åra.

Hekkebiologi

Hettemåken er normalt koloniruger. Fuglene ankommer koloniene om lag i midten av april. Eggleggingen tar til om lag i månedsskiftet april-mai, men nye kull og omlagte kull kan komme til utover i hele mai måned. Vanligste kullstørrelse er 3 egg, som ruges i drøye tre uker. Ungene blir flyvedyktige etter om lag 4 uker.

Trekkforhold

En del hettemåker overvintrer i Norge, men hovedmengden trekker ut av landet — stort sett til Storbritannia, Danmark og i noen grad lenger sørover på Kontinentet. Ringmerkingsgjenfunn tyder på at hettemåker fra Rogaland, og i noen grad også fra Trøndelag primært trekker til De britiske øyer, mens de østnorske hettemåkene i større grad påtreffes i Danmark og videre sørover på Kontinentet om vinteren.

Steinar Eldøy

Hettemåke *Larus ridibundus*

317 ● Konstatert hekking

116 ● Sannsynlig hekking

172 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

